

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

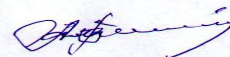
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки та спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**В.о. завідувача кафедри педагогіки
та спеціальної освіти**

Рацул А. Б.

«02» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма: Педагогіка вищої школи

Форма навчання: Денна

2022 – 2023 навчальний рік

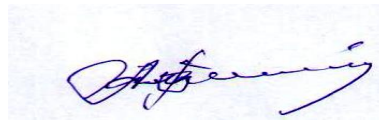
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія вищої школи» розроблена на основі освітньо-професійної програми Педагогіка вищої школи, навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня Другого (магістерського) за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Розробники:

Філоненко О. В., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та спеціальної освіти. Протокол № 1 від «02» серпня 2022 року

В.о. завідувача кафедри педагогіки та спеціальної освіти

(підпис)

проф. Рацул А. Б.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія вищої школи» для студентів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. ЦДПУ імені В. Винниченка, 2022. 19 с.

© Філоненко О. В., 2022 рік
© ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання Реферат	Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки	Рік підготовки	
		1-й	
Семестр			
1-й			
Загальна кількість годин – 135	Освітня програма: Педагогіка вищої школи	Лекції	
		32 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4	Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	Практичні, семінарські	
		22 год.	
		Лабораторні	
		не передбачено	
		Самостійна робота	
		81 год.	
		Індивідуальні завдання	
		6 год.	
		Вид контролю:	
		Залік	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити засвоєння студентами ОКР «магістр» наукових уявлень про основні закономірності, періоди і тенденції у розвитку вищої освіти на різних етапах суспільного поступу, особливості її еволюції в Україні; сформувати навички творчої реалізації позитивних надбань теорії та практики зарубіжної і вітчизняної вищої школи у майбутній самостійній викладацькій діяльності.

Завдання:

- сформувати цілісну систему знань про історико-педагогічні процеси, явища і факти, дотичні до розвитку вищої освіти;
- з'ясувати витоки становлення, закономірності та періоди у розвитку вищої школи, обґрунтувати їхню детермінованість соціально-економічними, політичними та культурно-освітніми факторами;
- допомогти студентам опанувати світові й національні історико- педагогічні надбання у сфері вищої освіти, усвідомити роль вищих навчальних закладів у сучасних євроінтеграційних процесах;
- сприяти активізації самостійної пошукової діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти різних рівнів акредитації, розвитку їхнього творчого потенціалу та формуванню професійного світогляду.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

загальні	фахові
ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 06. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями та творчо застосовувати їх у практичних ситуаціях. ЗК 08. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	ФК 01. Здатність проектувати та досліджувати освітні системи. ФК 04. Здатність виявляти потенційні зв'язки освітньої теорії, освітньої політики та практики. ФК 08. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах. ФК 11. Здатність до професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших освітніх траєкторій.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН 01. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

ПРН 06. Уміти організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

ПРН 09. Уміти розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

ПРН 11. Уміти приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації.

ПРН 15. Уміти організувати та впроваджувати систему забезпечення якості освіти в ЗВО.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1 Виникнення, розвиток і сучасні реалії зарубіжної вищої школи

Тема 1. Витоки і розвиток високих шкіл у древніх цивілізаціях та в добу європейського Середньовіччя. Становлення, особливості та зміст діяльності перших європейських університетів.

Причини виникнення та зміст діяльності шкіл підвищеного типу у давніх цивілізаціях (Вавилонське царство, Єгипет, Індія, Китай). Організаційно-педагогічні основи функціонування високого шкільництва у Древній Греції і Стародавньому Римі.

Передумови виникнення перших європейських університетів. Болонський університет: витоки, структура, організаційні основи. Організація університетської освіти у провідних зарубіжних державах у XII – XVI ст. Особливості та зміст навчально-виховного процесу в середньовічних європейських університетах. Поняття про схоластику.

Тема 2. Еволюція зарубіжної вищої освіти у XVII – першій половині XIX ст.

Особливості організації та змісту діяльності високого шкільництва у зарубіжних державах XVII–XVIII ст. (єзуїтські колегії, лицарські академії, інститути). Тенденції розвитку університетської освіти та її головні ознаки.

Проблеми вищої освіти молоді у творчій спадщині визначних представників педагогічної думки доби Просвітництва (Я.А. Коменський, Дж. Локк, Ж.Ж. Руссо та ін.). Сутність ідей зарубіжної педагогіки кінця XVIII – першої половини ст. та їх вплив на розвиток вищої школи (К. Гельвецій, В. Гумбольдт, А. Дістервег, Ж. Кондорсе).

Тема 3. Розвиток вищої освіти у розвинених зарубіжних державах наприкінці XIX – у другій половині XX ст.

Сутність нових ідей зарубіжної педагогіки кінця XIX – початку XX ст. та їх вплив на зміну пріоритетів у системі зарубіжної вищої освіти. Тенденції розвитку вищої освіти у розвинених зарубіжних країнах у першій половині XX ст. Причини та зміст освітніх реформ у державах Заходу у другій половині XX ст. Передісторія формування європейської інтеграції у галузі вищої освіти.

Тема 4. Провідні тенденції у розвитку сучасної вищої освіти в державах Заходу.

Рушійні сили та сутнісна характеристика трансформаційних змін у системі вищої освіти розвинених держав Заходу кінця XX – початку XXI ст.

Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи (історія, ключові позиції, шляхи реалізації, проблеми, результати впровадження основних положень документів Болонського процесу).

Сучасні пріоритети і моделі зарубіжної університетської освіти.

Розділ 2 Становлення і розвиток вищої освіти в Україні

Тема 5. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху Києво-руської державності та українського Відродження.

Передумови формування та зміст навчання і виховання у перших школах підвищеного типу Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Єзуїтське шкільництво на західноукраїнських землях.

Братські школи в Україні як перші українські середні школи. Острозький колегіум – перша вища школа гуманістичного типу в Україні (організація, зміст навчальної та наукової діяльності, сучасні реалії).

Місце і роль Києво-Могилянської академії у розвитку національної культури й освіти; наукова діяльність визначних випускників і викладачів КМА.

Тема 6. Специфіка розвитку вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.

Провідні тенденції у розвитку шкільництва на українських землях кінця XVIII – початку XIX ст. Освітня політика російського й австрійського урядів у галузі високої освіти на межі XVIII – XIX ст.

Організація та зміст навчально–виховного процесу у перших університетах України (Львівський, Харківський). Розвиток вищої освіти у «підросійській» та «підавстрійській» Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. Найвідоміші організатори та випускники університетів України цього періоду.

Практика організації високого шкільництва в УНР.

Тема 7. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в УРСР.

Сутність освітньої політики більшовицької, шляхетсько–польської, румунської та чеської влад у галузі вищої освіти в 1920–х – 1930–х рр. Основні напрями та зміст науково–дослідницької діяльності у різних типах вищих шкіл України цього періоду.

Особливості розвитку вищої школи в УРСР у другій половині XX ст. Формування мережі державних ВНЗ на українських землях.

Історія вищої освіти в Україні радянського періоду в науковому доробку сучасних учених.

Тема 8. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.

Законодавчо–нормативна база функціонування системи вищої освіти в Україні у 1990–х – на початку 2000–х рр. та відображення її положень у практичній діяльності закладів вищої освіти. Основні проблеми української вищої освіти початку державної незалежності.

Світові тенденції у розвитку вищої освіти та особливості їх імплементації в організаційній, навчальній і науковій діяльності ЗВО України після приєднання до Болонського процесу (2005).

Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) про мету, завдання, зміст сучасної вищої освіти та шляхи їх реалізації. Проблеми якості й ефективності вищої освіти в Україні.

Концептуальні засади виховання студентської молоді (на основі Концепції національного виховання 1994 р., Концепції національного виховання студентської молоді 2009 р., Концепції національно–патріотичного виховання дітей та молоді, наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. №641).

Тема 9. Вищі українські студії за межами України: історія та сучасність

Чинники формування українського високого шкільництва за межами України. Становлення українських вищих навчальних закладів на теренах Європи у міжвоєнний період.

Український високий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова у Празі як перший за межами України ЗВО із підготовки українських вчителів.

Український вільний університет у Мюнхені: історія виникнення, зміст навчально–виховної діяльності, видатні викладачі та випускники.

Українознавчі студії у державах позаєвропейського освітнього простору другої половини XX ст.

Сучасний стан українського високого шкільництва за межами України: проблеми, тенденції розвитку.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма										
	усього	у тому числі									
		л	п	лаб.	інд.	срс					
Розділ 1. Виникнення, розвиток і сучасні реалії зарубіжної вищої школи											
Тема 1. Витоки і розвиток високих шкіл у древніх цивілізаціях та в добу європейського Середньовіччя. Становлення, особливості та зміст діяльності перших європейських університетів.	18	2	4			12					
Тема 2. Еволюція зарубіжної вищої освіти у XVII – першій половині XIX ст.	17	4	2			11					
Тема 3. Розвиток вищої освіти у розвинених зарубіжних державах наприкінці XIX – у другій половині XX ст.	18	2	2			14					
Тема 4. Провідні тенденції у розвитку сучасної вищої освіти в державах Заходу.	17	4	2			11					
Разом за Розділом 1	70	12	10			48					
Розділ 2. Становлення і розвиток вищої освіти в Україні											
Тема 5. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху Києво-Руської державності та	12	4	4			4					

українського Відродження.													
Тема 6. Специфіка розвитку вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.	11	4	2			5							
Тема 7. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в УРСР.	12	4	2			5							
Тема 8. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.	10	4	2			4							
Тема 9. Вищі українські студії за межами України: історія та сучасність	10	4	2			4							
Разом за Розділом 2	59	20	12			27							
Усього годин	129	32	22			75							
ІНДЗ													
ІНДЗ						6							
Усього годин	135	32	22			81							

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Витоки і розвиток високих шкіл у древніх цивілізаціях та в добу європейського Середньовіччя. Становлення, особливості та зміст діяльності перших європейських університетів.	2
2	Тема 2. Еволюція зарубіжної вищої освіти у XVII – першій половині XIX ст.	4
3	Тема 3. Розвиток вищої освіти у розвинених зарубіжних державах наприкінці XIX – у другій половині XX ст.	2
4	Тема 4. Провідні тенденції у розвитку сучасної вищої освіти в державах Заходу.	4
5	Тема 5. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху Києво-Руської державності та українського Відродження.	4
6	Тема 6. Специфіка розвитку вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.	4
7	Тема 7. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в УРСР.	4
8	Тема 8. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.	4
9	Тема 9. Вищі українські студії за межами України: історія та сучасність	4
	Разом	32 год.

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Витоки і розвиток високих шкіл у древніх цивілізаціях та в добу європейського Середньовіччя. Становлення, особливості та зміст діяльності перших європейських університетів.	4
2	Тема 2. Еволюція зарубіжної вищої освіти у XVII – першій половині XIX ст.	2
3	Тема 3. Розвиток вищої освіти у розвинених зарубіжних державах наприкінці XIX – у другій половині XX ст.	2
4	Тема 4. Провідні тенденції у розвитку сучасної вищої освіти в державах Заходу.	2
5	Тема 5. Зародження й особливості функціонування високого	4

	шкільництва в епоху Києво-Руської державності та українського Відродження.	
6	Тема 6. Специфіка розвитку вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.	2
7	Тема 7. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в УРСР.	2
8	Тема 8. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.	2
9	Тема 9. Вищі українські студії за межами України: історія та сучасність	2
	Разом	22 год

**4.3. Теми лабораторних занять
не передбачено**

4.4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Витоки і розвиток високих шкіл у древніх цивілізаціях та в добу європейського Середньовіччя. Становлення, особливості та зміст діяльності перших європейських університетів.	12
2	Тема 2. Еволюція зарубіжної вищої освіти у XVII – першій половині XIX ст.	11
3	Тема 3. Розвиток вищої освіти у розвинених зарубіжних державах наприкінці XIX – у другій половині XX ст.	14
4	Тема 4. Провідні тенденції у розвитку сучасної вищої освіти в державах Заходу.	11
5	Тема 5. Зародження й особливості функціонування високого шкільництва в епоху Києво-Руської державності та українського Відродження.	4
6	Тема 6. Специфіка розвитку вищої освіти на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.	5
7	Тема 7. Особливості розвитку теорії та практики вищої освіти в УРСР.	5
8	Тема 8. Вища освіта в незалежній Україні у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.	4
9	Тема 9. Вищі українські студії за межами України: історія та сучасність	4
10.	ІНДЗ	6
	Разом	81 год

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

ІНДЗ - вид позааудиторної індивідуальної роботи студента, яке носить навчально-дослідницький характер і використовується в процесі вивчення програмного матеріалу фахової навчальної дисципліни. ІНДЗ є складовою навчальної дисципліни. ІНДЗ передбачено виконання презентації, яку студент розробив самостійно за вибраною тематикою, де відображається комплексний опис властивостей, функцій, явищ із вибраної теми.

ІНДЗ надається викладачу, який проводить семінарські заняття, не пізніше ніж за 2 тижні до семестрового контролю. ІНДЗ є обов'язковим і виконується тільки одне за увесь період вивчення дисципліни.

ІТЗ (науковий реферат)

1. Українські студенти і викладачі у перших європейських університетах.
2. Основні тенденції у розвитку європейської вищої освіти на межі ХХ - ХХІ ст.
3. Відображення проблем вищої школи у класичній зарубіжній педагогіці ХVІІ - ХІХ ст.
4. Генеза й особливості розвитку жіночої високої освіти на європейському континенті.
5. Становлення і розвиток високої жіночої освіти на українських землях.
6. Острозька академія: минуле і сучасні реалії.
7. Місце національного університету «Києво-Могилянська академія» у системі сучасної вищої освіти України.
8. Видатні викладачі та випускники Києво-Могилянської академії.
9. Іван Стещенко і формування системи української національної освіти в добу Центральної Ради.
10. Педагогічно-просвітницька діяльність визначних діячів української національної освіти періоду визвольних змагань за українську державу (І. Огієнко, С. Русова, С. Черкасенко, П. Холодний та ін.).
11. Перші українські академіки (Д. Баталій, В. Вернадський, С. Смаль-Стоцький).
12. Студенти - активні учасники українського січового стрілецтва: історична ретроспектива та виховний потенціал сучасності.
13. Кіровоградський державний педагогічний інститут імені В. Винниченка: заснування, структура, зміст діяльності, визначні вчені.
14. Українські високі студії за межами України у 1920-х - 1930-х рр.
15. Становлення і розвиток вищої педагогічної освіти в центральному регіоні.
16. Витоки і розвиток вищої педагогічної освіти на Кіровоградщині.
17. Видатні вчені та випускники закладів вищої освіти Кіровоградщини (друга половина ХХ - початок ХХІ ст.).
18. Внесок викладачів і випускників Кіровоградського державного педагогічного інституту імені В. Винниченка у розвиток української вищої освіти (друга половина ХХ ст.).
19. Основні напрями науково-педагогічних досліджень викладачів і випускників ЦДПУ імені В. Винниченка (початок ХХІ ст.).
20. Національна вища освіта як предмет дослідження українських учених кінця ХХ - початку ХХІ ст.
21. Моделі розвитку сучасної університетської освіти.
22. Проблеми якості вищої освіти в сучасних законодавчо-нормативних документах України.
23. Тенденції розвитку академічної мобільності: світовий і український виміри.
24. Вища освіта України і Болонський процес: тенденції та перспективи європейської освітньої інтеграції.
25. Основні етапи євроінтеграції української вищої освіти у світлі вимог Болонського процесу.
26. Європейський вимір української вищої освіти початку ХХІ ст.
27. Студентське самоврядування: європейський досвід і українська практика.

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Історія вищої школи» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання (інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо)).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

Освоєння курсу «Історія вищої школи» передбачає застосування репродуктивних, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів навчання. Протягом семестру кожен студент повинен відвідувати лекції, брати активну участь в обговоренні питань на семінарах, виконувати практичні завдання, брати участь у дискусіях, виконувати індивідуальне навчально-дослідне завдання.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського заняття; тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль і самостійна робота						Залік			
Розділ 1		Розділ 2				Разом семінарські	ІНДЗ	Разом	100
T1	T2	T..	T..	T..	T..				
8	8	8	8	8	8	88	12	100	

T1, T2 ... T 11 – теми розділів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Поточна оцінка на семінарських заняттях визначається за такими критеріями:

8 балів – студент демонструє всебічне, систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу; вміння вільно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчального матеріалу; уміння творчого застосування теоретичних знань на практиці, активність у роботі семінару;

6 балів – студент демонструє систематичні знання теоретичного матеріалу, уміння інтерпретувати сутність основних понять навчального курсу, наводити приклади з педагогічної практики;

4 балів – студент демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить доповнення під час обговорення питань; студент робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

Оцінювання навчальних досягнень студентів за виконання індивідуальних творчих завдань відбувається за допомогою 12-бальної шкали:

12 балів – ІНДЗ виконане самостійно, в повному обсязі, у змісті відображено актуальність вибору теми, мету, завдання, окреслені сучасні підходи до даної проблеми, вказана власна точка зору, виокремлені ґрунтовні висновки, оформлена робота згідно вимог.

10-8 балів – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті відображено актуальність, але не зовсім точно сформульовано мету, завдання, наявні різні підходи до даної проблеми, є

спроба окреслення власної точки зору, показані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

8-6 балів – ІНДЗ виконане самостійно, у змісті є спроба обґрунтування важливості теми; мета, завдання поверхнево сформульовані, наявний загальний зміст роботи, вказані загальні висновки, оформлена робота згідно вимог.

6-4 бали – ІНДЗ виконане частково, обґрунтування вибору теми відсутнє; мета, завдання визначені не належним чином, зміст роботи не чітко розкритий, висновки носять описовий характер.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Бриштан В. Т. Світова та вітчизняна вища школа: історико–культурологічний аспект : навч. посіб. / В. Т. Бриштан. – Дніпропетровськ : РВА «Дніпро» – ВАЛ, 2006. – 140 с.
3. Вища освіта в Україні : навч. посіб / за ред. В. Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
4. Вища освіта і Болонський процес: підручник / Г Ф Пономарьова та ін. – Х.: ХГПА 2011. – 304 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
6. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 384 с.
7. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с.
8. Корсак К. В. Світова вища освіта: порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів : монографія / К. В. Корсак. – К. : МАУП – МКА, 1997. – 208 с.
9. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ ст. : навч. посіб. / В. Кравець. – Тернопіль 1996. – 290 с.
10. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. Посіб. / В. Кравець. – Тернопіль. – 1996. – 436 с.
11. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / В. П. Кравець. – Тернопіль : Тернопіль, 1994. – 360 с.

12. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2011. – 486 с.
13. Луговий В. Педагогічна освіта в Україні / В. Луговий. – К., 1994.
14. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навч. посіб. / П. Г. Лузан, В. Васюк. – К.: ДАККІМ, 2010. – 296 с.
15. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко. – К. : Знання, 2003. – 450 с.
16. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917–1985 рр.) / за ред. В. І. Лугового. – К. : Либідь, 1992. – 196 с.
17. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – Львів : Афіша, 2001. – 664 с.
18. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 30–44.

Допоміжна

2. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11–17.
3. Андрущенко В. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір / В. Андрущенко, І. Гляревська // Рідна школа. – 2012. – № 12. – С. 3–8.
4. Артемчук Г.І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку / Г.І. Артемчук, В. Попович, Г.Г. Січкаренко. – К.: Ленвіт, 2004. – 176 с.
5. Васильчук Т. В. Система вищої освіти України: Генеза становлення й розвитку / Т. В.Васильчук // Вища освіта України. – К. : Інститут вищої освіти АПН України, 2006. – 34–41.
6. Божук Л. Освітня політика Центральної Ради в контексті українського державотворення / Л. Божук // Гілея : наук. вісник. – К., 2012. – Вип. 66. – С. 98–104.
7. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання : у 3 т. / за ред. Степка М.Ф. – К. : Форум, 2007. – 1758 с.
8. Высшее образование в XXI веке. Всемирный статистический обзор по высшему образованию 1980–1995 гг. – ЮНЕСКО: Париж, 5–9 октября, 1998 г. – 71 с.
9. Вища школа Української РСР за 50 років : іст. нарис / відп. ред. В. І. Пітов. – К. : Вид-во Київського ун-ту, 1968. – 539 с.
10. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Івано–Франківська область / голред. В. Кремень. – К. : Знання України, 2010. – 335 с.
11. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес / М.Ф. Дмитриченко, Б. І. Хорошун та ін. – К. : Знання України, 2006. – 440 с.
12. Ефименко Г. Г. Высшая школа Украинской ССР. Успехи, проблемы развития / Г. Г.Ефименко, В. М.Красников, А. Н.Новоминский. – К., 1988. – 194 с.
13. Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI –XVII ст. / Я. Д. Ісаєвич. – К. : Наукова думка, 1966. – 251 с.
14. Козак Н. Л. Університетська освіта : навч. посіб. / Н. Л. Козак, І. М. Шоробура. – Львів : Новий світ – 2000, 2011. – 180 с.
15. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : монографія / О. П. Мещанінов. – Миколаїв, 2005.
16. Микитась В. Л. Давньоукраїнські студенти і професори / В.Л. Микитась. – К. : Абрис, 1994. – 226 с.
17. Мицько І. З. Острозька слов'яно–греко–латинська академія (1576–1636) / І. З. Мицько. – К. : Вища школа, 1990. – 290 с.

18. Прикарпатський університет імені Василя Стефаника. – Івано–Франківськ : Плай, 2002. –226 с.
19. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності : монографія / Л. П. Пуховська. – К. : Вища школа, 1997.
20. Сергійчук В.І. «Українізація Росії». Політичне ошуканство українців російською більшовицькою владою в 1923–1932 роках : зб. док. / В. І. Сергійчук. – К., 2000. – 382 с.
21. Сікорський П.І. Кредитно–модульна технологія навчання : навч. посіб. / П. І. Сікорський. – К. : Вид–во Європейського університету, 2004. – 127 с.
22. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки : посіб. / Д. Скільський. – К. : Смолоскип, 2011.–337 с.
23. Слепкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. / З. І. Слепкань. – К. : Вища школа, 2005. – 239 с.
24. Ступарик Б. М. Шкільництво Галичини (1772–1939 рр.) / Б. М. Ступарик. – Івано–Франківськ, 1994. – 144 с.
25. Сухорський С. Освіта закордоння / С.Сухорський. – Львів : Основа, 1995. – 38 с.
26. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / за ред. В. Зубка. – К. : КМА, 1999. – 290 с.
27. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005.
28. Хижняк М. Історія Києво-Могилянської академії. – К. :КМА, 2003.– 184 с.
29. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / М. М.Чепіль. – К. : Академвидав, 2014.–216 с.

5.2. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).
2. Підручники, зазначені у списку літератури.
3. Нормативні документи.
4. Інформаційні ресурси
5. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
6. Вимоги до написання, оформлення та оцінки індивідуальних творчих завдань.
7. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
8. Перелік питань, що виносяться для складання екзамену з курсу, що вивчається.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. / Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.com>
4. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://znannya.info>
5. Новий освітній простір: Інформаційний посібник, 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/NOP_Motivuyuchiuy-prostir.pdf?fclid=IwAR1wgpWNjVUhfE6uJH0abN7iFcWAxQAWMTnMoGjlep bBQUXX47kRw__Z8Qc

6. Освіта України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita-ukrainy.com.ua> Освіта UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>
7. Онлайн-курс «Права людини в освітньому просторі» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : / Студія онлайн-освіти EdEra – Режим доступу: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EDERA_OSCE+HRE101+2019/about
8. Освітній портал "Освіта.UA". – <http://osvita.ua>
9. Освітня мережа України. – www.ednu.kiev.ua
10. Освітній портал «Naurok.ua» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://naurok.com.ua>,
11. Освітній портал «Vseosvita.ua» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vseosvita.ua>)
12. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).